

ТЕМАТСКИ ЗБОРНИК РАДОВА I

**КРИМИНАЛИТЕТ У СРБИЈИ
И ИНСТРУМЕНТИ
ДРЖАВНЕ РЕАКЦИЈЕ**

КРИМИНАЛИСТИЧКО-ПОЛИЦИЈСКА АКАДЕМИЈА
Београд, 2016

КРИМИНАЛИТЕТ У СРБИЈИ И ИНСТРУМЕНТИ ДРЖАВНЕ РЕАКЦИЈЕ
ТЕМАТСКИ ЗБОРНИК РАДОВА I

Издавач

КРИМИНАЛИСТИЧКО-ПОЛИЦИЈСКА АКАДЕМИЈА
Београд, Цара Душана 196 (Земун)

Главни и одговорни уредник

Проф. др ДРАГАНА КОЛАРИЋ
Руководилац научноистраживачког пројекта

Уредници

Проф. др СЛАВИША ВУКОВИЋ
Доц. др ДРАГОСЛАВА МИЋОВИЋ
Др САША МАРКОВИЋ

Рецензенти

Проф. др ЂОРЂЕ ЂОРЂЕВИЋ
Проф. др МИЛАН ШКУЛИЋ
Др ЈОВАН ЋИРИЋ, научни саветник

Лектор

ЈАСМИНА МИЛЕТИЋ

Дизајн корица

Др РЕНАТА САМАРЦИЋ

Компјутерска припрема

МИЛОШ ИВОВИЋ

Тираж

200 примерака

Штампа

Универзал, Чачак

©2016 Криминалистичко-полицијска академија, Београд

ISBN 978-86-7020-361-7

Садржај

Уводни радови

Драгана Коларић

РАЗВОЈ ЕВРОПСКОГ КРИВИЧНОГ ПРАВА
И ЊЕГОВ УТИЦАЈ НА НАЦИОНАЛНА ЗАКОНОДАВСТВА..... 3

Зоран Ђурђевић, Ненад Радовић

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ КАПАЦИТЕТИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
ЗА СУПРОТСТАВЉАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТУ
И СТАНДАРДИ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ 41

Правни аспекти спречавања и сузбијања криминалитета

Звонимир Ивановић, Милан Жарковић

НЕКА ПИТАЊА ПРОЦЕСНЕ НАДЛЕЖНОСТИ
У САЈБЕР ОКРУЖЕЊУ 67

Александар Бошковић

САСЛУШАЊЕ ОСУМЊИЧЕНОГ У КРИВИЧНОМ
ПРОЦЕСНОМ ЗАКОНОДАВСТВУ СРБИЈЕ
– НЕКА СПОРНА ПИТАЊА И ДИЛЕМЕ..... 83

Драгана Чворовић

HABEAS CORPUS КАО ЕКСПЛИЦИТ МЕЂУНАРОДНОГ
СТАНДАРДА И ПОЛИЦИЈСКО ЛИШЕЊЕ СЛОБОДЕ КАО
ИНСТРУМЕНТ ДРЖАВНЕ РЕАКЦИЈЕ НА КРИМИНАЛИТЕТ ... 105

Ивана Бодржић

ТЕРОРИЗАМ КАО КРИВИЧОПРАВНА КАТЕГОРИЈА
У ЗАКОНОДАВСТВУ ФРАНЦУСКЕ И ИТАЛИЈЕ..... 125

Ђорђе Ђорђевић

ОСЛОБОЂЕЊЕ ОД КАЗНЕ У ПРЕКРШАЈНОМ ПРАВУ143

Тијана Шурлан*AMICUS CURIAE* – ФЕНОМЕН МЕЂУНАРОДНОГ
КРИВИЧНОГ ПРАВОСУЂА161**Сретен Југовић, Дарко Симовић**ОБЛИЦИ ОСТВАРИВАЊА И ЗАШТИТЕ ПРАВА НА
ОБАВЕШТЕНОСТ И ПРАВА НА ПРИВАТНОСТ
У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ181**Тања Кесић, Биљана Симеуновић Патић**

ЗАШТИТА УЗБУЊИВАЧА.....199

Драган ВасиљевићЈЕДИНСТВЕНО УПРАВНО МЕСТО КАО ПРАВНИ
ИНСТИТУТ У НОВОМ ЗАКОНУ О ОПШТЕМ УПРАВНОМ
ПОСТУПКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ225**Зорица Вукашиновић Радојичић, Ивана Крстић Мистрицеловић**СЛУЖБЕНИЧКО ЗАКОНОДАВСТВО У СРБИЈИ
ДО УСТАВНЕ РЕФОРМЕ 1869. ГОДИНЕ.....235**Криминалистички, криминолошки аспекти и
научно истраживање криминалитета****Саша Марковић**КРИМИНАЛИСТИЧКА СТРАТЕГИЈА СУПРОТСТАВЉАЊА
НАСИЉУ У ПОРОДИЦИ.....265**Славиша Вуковић, Горан Бошковић**ЛОКАЛНИ ПРЕВЕНТИВНИ РАД ПОЛИЦИЈЕ
У СРБИЈИ И УПОРЕДНА ИСКУСТВА287**Радомир Зековица**ЕМПИРИЈСКА ИСТРАЖИВАЊА ПЕРЦЕПЦИЈЕ
ДИСКРИМИНАЦИЈЕ ПОЛИЦИЈЕ РС У ОКВИРУ ИНТЕРНИХ
НАУЧНО-ИСТРАЖИВАЧКИХ ПРОЈЕКТА
КРИМИНАЛИСТИЧКО-ПОЛИЦИЈСКЕ АКАДЕМИЈЕ305

Зоран Кесић

КАЗНЕНА РЕАКЦИЈА НА ДЕЛА КОРУПЦИЈЕ У ПОЛИЦИЈИ
– АНАЛИЗА АКТУЕЛНЕ СУДСКЕ ПРАКСЕ
У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ327

Ивана Радовановић, Оливер Лајић

ЗЛОУПОТРЕБА ДРОГЕ КАО ОБЛИК КРИМИНАЛА
МАЛОЛЕТНИКА – ПРОБЛЕМИ ИСТРАЖИВАЊА,
ФЕНОМЕНОЛОШКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ И ОДНОС
СА НЕКИМ ПОРЕМЕЋАЈИМА ПОНАШАЊА343

Александар Чудан, Александар Петковић

ИСТОРИЈСКА ГЕНЕЗА КОРУПЦИЈЕ377

Јелена Радовић Стојановић

ТРЕНДОВИ У СТАТИСТИЦИ ПРАВОСУЂА
У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ 2001–2014395

Марга Томић, Марија Мићовић

НЕКА НОВИЈА ИСТРАЖИВАЊА И ДРЖАВНА ПОЛИТИКА
СРБИЈЕ О ПОЛОЖАЈУ ЖЕНА У ПОЛИЦИЈСКОЈ ПРОФЕСИЈИ ... 415

Божидар Оташевић

ПРИКУПЉАЊЕ И АНАЛИЗА ПОДАТАКА О НАСИЛНИМ
НАВИЈАЧКИМ ГРУПАМА431

Општа питања**Драгослава Мићовић**

НАУЧНО И СТРУЧНО ПРЕВОЂЕЊЕ
У НОВОМ ЗАКОНУ О КУЛТУРИ.....451

КРИМИНАЛИСТИЧКА СТРАТЕГИЈА СУПРОТСТАВЉАЊА НАСИЉУ У ПОРОДИЦИ

Др Саша Марковић¹

Министарство унутрашњих послова Републике Србије
Полицијска управа Ваљево

Апстракт: Закон о полицији² уводи нову одредбу која се односи на поступање полиције када је пријављено насиља у породици. Ово је први пут у нашем правном систему да се законом којим се уређују унутрашњи и полицијски послови помиње поступање полиције када је пријављено неко посебно кривично дело или прекршај. Законодавац је на овај начин желео да нагласи важност сузбијања ове друштвено негативне појаве.³ Такође, овим законом Полицијско обавештајни модел (*Intelligence Led Policing – ILP*) је препознат као водећи начин поступања, исто као и у већини полиција Западне Европе. Његово увођење је била препорука Европске уније у Поглављу 24. Он представља начин управљања полицијским пословима заснован на криминалистичко обавештајним информацијама. Ratcliffe дефинише *ILP* као пословни модел и менаџерску филозофију где су анализа података и обавештајни подаци о криминалу најбитнији за објективно одлучивање у вези са смањењем криминала и проблема, поремећаја и превенција кроз како стратешко управљање тако и кроз ефикасну примену стратегије које циљају озбиљне преступнике.⁴ Ако дефинишемо стратегију као начин за реализацију дефинисаног циља, онда циљ криминалистичке стратегије је ефикасно супростављање криминалу и његовим индивидуалним манифестацијама. Криминалистичка стратегија подразумева оквир за оптималну примену криминалистичких средстава за решавање

1 Истраживач-сарадник; sasamarkovic975@gmail.com

2 Закон о полицији, “Службени гласник РС”, бр. 6/2016. Објављен 28. јануара 2016. године, а ступио на снагу 5. фебруара 2016. године.

3 Д. Коларић, С. Марковић, Неке правно-политичке поставке новог Закона о полицији, Српска политичка мисао, бр. 1, Београд, 2016, стр. 185.

4 J.H. Ratcliffe, *Intelligence-led Policing*, Willan Publishing, Cullompton, Devon, 2008, 89.

криминалистичких проблема.⁵ На основу нових одредби Закона о полицији можемо закључити да ће криминалистичка стратегија нашег друштва у наредном периоду бити фокусирана на сузбијање свих облика насиља у породици.

Кључне речи: криминалистичка стратегија, стратешко планирање, насиље у породици, полицијско обавештајни модел, криминалистичко обавештајна информација, стратешка група за руковођење.

Увод

По типологији насиља *Светске здравствене организације* насиље у породици се убраја у категорију интерперсоналног насиља. Наиме, у зависности од повезаности између учиниоца и жртве разликују се аутодеструктивно насиље (где су учинилац и жртва иста особа), интерперсонално насиље (где спадају насиље у породици и насиље у заједници) и колективно насиље које је последица конфликта међу групама (социјално, политичко и економско). Насиље у породици, према пасивном субјекту, може бити: насиље над децом, супружником (најчешће су жене у питању) и старим лицима.

У нашој земљи, као и у великом броју других земаља, предузето је низ законских активности и других мера на регулисању спречавања и сузбијања насиља у породици. Посебно издвајамо одредбе *Кривичног законика Србије, Породичног закона и Националне стратегије за спречавање и сузбијање насиља над женама у породици и у партнерским односима* (у даљем тексту *Национална стратегија*)⁶. Наиме, државни органи Србије су од 2002. године, након увођења у Кривични закон кривичног дела насиље у породици, донели низ законских и подзаконских аката којима се дефинише да је један од најважнијих приоритета наше државе сузбијање насиља у породици и то како у кривично-правном, тако и у породично-правном и прекршајно-правном смислу. *Национална стратегија* указује да се насиље које се чини

5 Г. Бошковић, *Организовани криминал, Криминалистичко-полицијска академија*, Београд, 2014, стр. 134.

6 Национална стратегија за спречавање и сузбијање насиља над женама у породици и у партнерским односима, *Службени Гласник РС*, бр. 27/2011.

према члановима породице разликује од насиља учињеног ван породице. Насиље у породици увек представља злоупотребу моћи и контролисање чланова породице који имају мање моћи или располажу мањим ресурсима. У већини друштава, нарочито у традиционалним и патријархалним заједницама, мушкарци имају знатно више моћи – не само физичке, већ и економске и друштвене.⁷

Међутим, све предузете активности на сузбијању насиља у породици од стране државних органа нису дале жељене ефекте. Још увек се лута у изналажењу адекватног одговора у циљу сузбијања ове друштвено неприхватљиве појаве. Почетком 2016. године донет је Закон о полицији који је посебном одредбом указао да је приоритет полиције сузбијање насиље у породици.

Министарство правде тренутно ради на изради преднацрта Закона о сузбијању насиља у породици⁸ којим се такође даје значајна улога, овлашћења и дужности полицији у сузбијању насиља у породици. Предвиђено је да је руководилац подручне полицијске управе дужан је да именује полицијске службенике, који су завршили специјализовану обуку прописану овим законом ради обављања полицијских послова у вези са спречавањем насиља у породици и откривањем кривичних дела одређених овим законом и спровођењем мера заштите жртве насиља у породици и кривичних дела одређених овим законом. Он је дужан да по пријављеном насиљу у породици уради процену ризика која указује на постојање сумње да је извршено насиље у породици или на постојање озбиљне непосредне опасности од насиља у породици и исту одмах достави надлежном јавном тужиоцу и групи за координацију и сарадњу. Овим преднацртом закона дају се овлашћења полицији за доношење хитних мера за заштиту од насиља у породици које могу трајати 48 часова, а само суд их може на предлог јавног тужиоца продужити до 30 дана.

Такође, Полицијско обавештајни модел (у даљем тексту - ПОМ) је Законом о полицији препознат као начин организованог стратешког управљања полицијском и другим повезаним организацијама на сузбијању криминалних активности, а самим тим и насиља у породици. Све то нам указује да у полицијској организацији Србије следе ре-

7 С. Марковић, Улога полиције у откривању и доказивању насиља у породици, Докторска дисертација, Правни факултет БУ, Београд, 2015, стр. 56.

8 Видети: <http://www.mpravde.gov.rs/sekcija/53/radne-verzije-propisa.php> (11.06.2016.)

форме и заузимања новог приступа у сузбијању насиља у породици. Мултисекторски приступ сузбијања насиља у породици уз учешће и невладиног сектора и примену криминалистичке стратегије у полицијској организацији у сузбијању ове криминалне појаве је евидентно нови смер којим ће се кретати Србија у будућности.

Неки елементи анализе постојећег правног оквира Србије у области сузбијања насиља у породици

*Кривични законик Србије*⁹ регулише насиље у породици као кривично дело у члану 194. у групи кривичних дела против брака и породице. Дело чини лице које применом насиља, претњом да ће напасти на живот или тело, дрским или безобзирним понашањем угрожава спокојство, телесни интегритет или душевно стање члана своје породице (став 1). Ако је при извршењу дела из става 1. овог члана коришћено оружје, опасно оруђе или друго средство подобно да тело тешко повреди или здравље тешко наруши, учинилац ће се казнити затвором од шест месеци до пет година (став 2). Ако је услед дела из ст. 1. и 2. овог члана наступила тешка телесна повреда или тешко нарушавање здравља или су учињена према малолетном лицу, учинилац ће се казнити затвором од две до десет година (став 3). И најтежи облик дела постоји ако је услед дела из ст. 1, 2. и 3. овог члана наступила смрт члана породице, када ће се учинилац казнити затвором од три до петнаест година (став 4). У ставу 5 прописано је да ко прекрши мере заштите од насиља у породици које му је суд одредио на основу закона, казниће се затвором од три месеца до три године и новчаном казном.

Према члану 112. тачка 28. КЗ чланом породице сматрају се: супружници, њихова деца, преци супружника у правој линији крвног сродства, ванбрачни партнери и њихова деца, усвојилац и усвојеник, хранилац и храњеник. Члановима породице сматрају се и браћа и сестре, њихови супружници и деца, бивши супружници и њихова деца и родитељи бивших супружника, ако живе у заједничком домаћинству, као и лица која имају заједничко дете или је дете на путу да буде рођено, иако никада нису живела у истом породичном домаћинству.

⁹ Кривични законик Србије - КЗ, *Службени гласник РС*, бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014.

Зоран Стојановић истиче да је све већи број оних законодавстава која предвиђају ово кривично дело, иако се инкриминисано понашање углавном може обухватити и постојећим инкриминацијама (нпр. угрожавање сигурности, принуда, злостављање малолетног лица, а у случају наступања теже последице, тешка телесна повреда, нехатно лишавање живота итд.). Међутим, због давања комплексне кривичноправне заштите, као и због значаја овог феномена, оправдано је прописати посебно кривично дело насиља у породици. Ипак, извесну сумњу у погледу прописивања једне овакве инкриминације побуђује аргумент да у случајевима када је дошло до драстичног погоршања односа у једној породици, које се изражава у насиљу једног члана према другом члану породице, таква породица не може ни да опстане, односно у том случају не постоје елементарни услови за даљи заједнички живот тих чланова породице. И у погледу генералне превенције, поставља се питање да ли је кривично право позвано да спречава потенцијалне учиниоце овог кривичног дела, односно чланове породице да не врше насиље једно према другом. Да ли кривично право треба да штити чланове породице једне од других и да ли може да заштити у тој мери нарушене породичне односе? Наравно, сваки члан породице има право на заштиту својих основних права, као и сваки други човек, али да ли му припада и право на додатну кривичноправну заштиту од чланова сопствене породице?¹⁰

Слична дилема постоји и код кривичног дела угрожавање сигурности, где се поставља питање да ли је потребна појачана кривичноправна заштита одређеног круга лица у односу на остале грађане (став 3, члан 138).

Љубиша Лазаревић истиче да је основни разлог за прихватање ове инкриминације уверење да се у породици врше насиља према појединим члановима, а да из разних разлога не долази до кривичног гоњења, чак и кад је остварено биће неког другог кривичног дела. Као што је указано, специфичност овог дела је у својству извршиоца и пасивног субјекта. По средствима извршења и последици оно је идентично са неким другим кривичним делима.¹¹

10 З. Стојановић, *Коментар Кривичног законика*, Службени гласник, Београд, 2012, стр. 572.

11 Љ. Лазаревић, *Коментар Кривичног законика Србије*, Савремена администрација, Београд, 2006, стр. 549-550.

Милан Шкулић указује на хибридную природу насиља у породици јер се овим кривичним делом штити „породица“, што би се рутински могло закључити с обзиром на законску систематизацију, односно сврставање те инкриминације у групу кривичних дела против брака и породице (глава XIX КЗ Србије). Али, ради се у ствари о поприлично хетерогеном кривичном делу с обзиром на објект заштите, оно се делом може сматрати кривичним делом против живота и тела, делом против душевног спокојства¹², полне слободе итд.¹³

Игор Вуковић на интересантан начин преиспитује потребу појачане кривичноправне заштите од чланова своје породице истичући да је кривично право одувек врло опрезно уређивало кривичноправну заштиту у сфери породичних односа, и то не само из перспективе кривичног поступка. Тако је препознат нарочити интерес члана породице да не мора да пријави припремање кривичног дела (чл.331 ст. 3 КЗ) односно учињено кривично дело и његовог учиниоца (чл. 332. ст. 4 КЗ) ако се ради о другом члану породице, или чак да може некажњено и да му помогне после извршења кривичног дела (чл. 333 ст. 5 КЗ). Осетљивост породичних односа се осећа и у материји нужне одбране, где многи аутори захтевају узмицање или чак трпљење извесних лакших телесних повреда, ако је усмрћење члана породице једини ефикасан начин одбијања напада. Близкост веза између чланова породице основни је аргумент за одмерени приступ у кривичноправном регулисању осетљивих породичних и брачних односа.¹⁴

Породични закон¹⁵, у деветом делу у члану 197, регулише заштиту од насиља у породици. Насиље у породици, у смислу овог закона, јесте понашање којим један члан породице угрожава телесни интегритет, душевно здравље или спокојство другог члана породице (став 1). Насиљем у породици, у смислу става 1. овог члана, сматра се нарочито: наношење или покушај наношења телесне повреде; изазивање страха претњом убиства или наношења телесне повреде члану поро-

12 Посебна група кривичних дела против душевног спокојства не постоји у систематизацији Кривичног законика Србије.

13 М. Шкулић, „Кривично-правни аспект, основни ставови“, текст у зборнику „Насиље у породици“ (ур. С. Панов, М. Јањић-Комар, М. Шкулић), Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2012а, стр. 68.

14 И. Вуковић, „Насиље у породици као кривично дело-поједини проблеми у примени права“, текст у зборнику „Насиље у породици“ (ур. С. Панов, М. Јањић-Комар, М. Шкулић), Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2012, стр. 127.

15 Породични закон - ПЗ, *Службени гласник РС*, бр. 18/2005, 72/2011-др. закон и 6/2015.

дице или њему блиском лицу; присиљавање на сексуални однос; навођење на сексуални однос или сексуални однос са лицем које није навршило 14. годину живота или немоћним лицем; ограничавање слободе кретања или комуницирања са трећим лицима; вређање, као и свако друго дрско, безобзирно и злонамерно понашање. Према Породичном закону члановима породице сматрају се: супружници или бивши супружници; деца, родитељи и остали крвни сродници, те лица у тазбинском или адоптивном сродству, односно лица која везује хранитељство; лица која живе или су живела у истом породичном домаћинству; ванбрачни партнери или бивши ванбрачни партнери; лица која су међусобно била или су још увек у емотивној или сексуалној вези, односно која имају заједничко дете или је дете на путу да буде рођено, иако никада нису живела у истом породичном домаћинству. У члану 198. Породичног закона истакнуто је да против члана породице који врши насиље суд може одредити једну или више мера заштите од насиља у породици, којом се привремено забрањује или ограничава одржавање личних односа са другим чланом породице. Мере заштите од насиља у породици јесу: издавање налога за исељење из породичног стана или куће, без обзира на право својине односно закупа непокретности; издавање налога за усељење у породични стан или кућу, без обзира на право својине односно закупа непокретности; забрана приближавања члану породице на одређеној удаљености; забрана приступа у простор око места становања или места рада члана породице; забрана даљег узнемиравања члана породице. Ове мере могу трајати највише годину дана. Мера заштите од насиља у породици може се продужавати све док не престану разлози због којих је мера била одређена. Али исто тако мера заштите од насиља у породици може престати пре истека времена трајања ако престану разлози због којих је мера била одређена.

Илија Бабић на основу систематског тумачења Породичног закона и Закона о облигационим односима (ЗОО) закључује да насиље у породици настаје ако су се кумулативно стекле следеће претпоставке: 1) да један члан породице предузима чињење или нечињење, 2) да је радња учињена намерно или грубом немажњом, 3) да између радње једног члана породице и повређивања личног добра другог члана породице мора постојати узрочно последична веза и 4) да се овом радњом повређује или угрожава неко лично добро другог члана по-

родице као што је телесни интегритет, душевно здравље или његово спокојство. Најчешће радње насиља у породици, наведене у Породичном закону, одређене су употребом правних стандарда које ће, у свакој појединој правној ситуацији, конкретизовати судска пракса.¹⁶

Слободан Панов полази од провере искрености племенитих амбиција и скептично истиче да је правни институт заштите од насиља у породици, пласиран у „свет права“ са бољег дела Планете. Концепт заштите од насиља у породици афирмише апсолутну и безусловну пацификацију у породичним и интимним релацијама законски релевантних субјеката. Насилни акт у породичним и интимним релацијама је апсолутно недозвољен, без обзира на евентуалну изазваност/оправданост. Дакле, „у модерном микрокосмосу“ породичне и интимне сфере акт насиља није дозвољен. Занимљива је аналогија да ли је „у модерном макрокосмосу“, у друштву, држави или у међународним односима, акт насиља (не)дозвољен, без обзира на (не)оправданост (стварну или корисну). Он истиче да искрена борба против насиља мора бити универзална и неселективна. Лицемерно је глумити Махатма Гандија у појединим друштвеним сегментима и мање комплексним друштвеним областима, а понашати се опозитно Гандију, као „ужежени активиста у процесу линча на дивљем западу“, у његовој аутентичној сфери: друштвеној и политичкој борби за правду и ненасиље. Како веровати у нелукративну племенитост оних који се згражавају када се неко „политички некоректно титулише“, а остају неми када се, зарад, рецимо, нафтног интереса и миљама далеко, убијају деца, жене и цивили.¹⁷

Марија Драшкић породично насиље описује као понашање које се испољава кроз континуирану употребу силе, претње или злоупотребе поверења у односима између чланова породице.¹⁸

Породични закон Србије, као и ранији Закон о браку и породичним односима¹⁹, не дефинише породицу. Стога је корисно да се у

16 И. Бабић, „Насиље у породици и мере заштите“, текст у зборнику „Насиље у Србији-узроци, облици, последице и друштвене реакције“ (ур. Д. Коларић), Том I, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2014, стр. 51-52.

17 С. Панов, „Насиље у породици – позитивно правни контрапунктови“, текст у зборнику „Насиље у породици“ (ур. С. Панов, М. Јањић-Комар, М. Шкулић), Правни факултет Универзитета у Београду, 2012а, стр. 37.

18 М. Драшкић, *Породично право и права детета*, Правни факултет, Београд, 2011, стр. 56.

19 Закон о браку и породичним односима, *Службени гласник СРС*, бр. 22/80, 24/84, 11/88, 22/93, 25/93, 35/94, 46/95, 29/01.

правној литератури одреди појам породице као “темељни и врхунски појам Породичног права”²⁰

У нашем породичном праву породица се може дефинисати као скуп лица везаних браком или ванбрачном заједницом и сродством, између којих постоје законом утврђена права и дужности, чије непоштовање повлачи за собом одређене правне санкције,²¹ или као скуп сродника који имају међусобна права и дужности утврђене законом,²² или као скуп лица везаних браком и сродством,²³ или као животна заједница лица везаних браком и ванбрачном заједницом и сродством или само сродством (крвним или грађанским) која имају међусобна права и обавезе,²⁴ или као заједница лица повезаних браком или ванбрачном везом, односно сродством, или животна заједница родитеља, деце и осталих блиских сродника између којих постоје права и дужности,²⁵ или као “заједница сродника повезаних одговорношћу за живот и узајамну добробит”²⁶

Према Панову сходно броју лица која чине породицу, можемо утврдити да постоји тзв. нуклеарна породица (коју чине две генерације: родитељ(и) и дете/деца; тзв. проширена породица (трогенерацијска: родитељ, дете и баба/деда) или тзв. велика породица или породична задруга (вишегенерацијска породица). Појам породице чине два конститутивна елемента: брачна или ванбрачна заједница и сродство. Између чланова породице постоје законом утврђена права и дужности. Такође, једно од обележја породице је санкција, тј. могућност употребе принуде од стране државе према оним члановима породице који не извршавају добровољно своја права и дужности. За повреду неких односа у породици поред првенствено породичноправних санкција, примењују се и неке друге: грађанскоправне (накнада штете), кри-

20 С. Панов, *Породично право*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 20126, стр.33.

21 М. Младеновић, *Породично право*, том 2, Привредна штампа, Београд, 1981, стр. 46. Види и: М. Младеновић, С. Панов, *Породично право*, Досије, Београд, 2003, стр. 44. и даље.

22 Љ. Ђуровић, *Породично право*, Научна књига, Београд, 1988, стр. 34.

23 В. Бакић, *Породично право у СФРЈ*, Савремена администрација, Београд, 1988, стр. 35.

24 М. Јањић-Комар, Р. Кораћ, З. Поњавић, *Породично право*, Номос, Београд, 1996, стр. 41.

25 И. Бабић, *Породично право*, Службени гласник, Београд, 1999, стр. 30.

26 М. Јањић-Комар, „Родитељска одговорност“, текст у зборнику „Ново породично законодавство“, Правни факултет, Крагујевац, 2006, стр. 250.

вичне (осуде због бигамије, родоскрвњења и др) и административне (кажњавање стараоца).²⁷

Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, слично као и други међународни уговори о људским правима, не садржи дефиницију породице. Према члану 8. Конвенције „Свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота, дома и преписке“.²⁸ Међутим, у пракси Европског суда за људска права, која се формирала на основу тумачења права на поштовање породичног живота, Европски суд одлучује о појму породице имајући у виду *de facto* ситуацију у сваком поједином случају.²⁹

Према *Националној стратегији насиље у породици* је „сваки акт физичког, сексуалног и психичког насиља које се дешава у породици или домаћинству или било ког другог партнерског, односно интимног односа, без обзира на то да ли насилник дели или не дели исту стамбену јединицу са жртвом”, као што је утврђено у члану 2. Нацрта Конвенције Савета Европе о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици. Насиље у породици укључује различите облике и манифестације (Стратегија за заштиту од насиља у породици и других облика родно заснованог насиља у Аутономној Покрајини Војводини за период од 2008. до 2012. године): физичко насиље које подразумева: гурање, одгуривање, повлачење за косу, ударање, ударање ногама, угризе, давлeње, убоде, физичко мучење, непружање неопходне неге и помоћи женама са инвалидитетом, премлаћивање и убиство, али не искључује и друге манифестације. Тежина повреда варира од најмањих до озбиљних (преломи, подливи, модрице), трајних повреда и смрти. Сексуално насиље представља сваку сексуалну активност без пристанка, што укључује: сексуално задиркивање, непожељне коментаре, нежељене сексуалне предлоге, присилу на учешће или гледање порнографије, нежељено додиривање, болни и понижавајући сексуални чин, присилан сексуални однос, силовање и инцест. Психичко (ментално, емотивно) насиље подразумева: омаловавање, вређање, игнорисање, коришћење привилегија, псовке, исмевање, подругивање, приговарање, претње и принуде (са употре-

27 Више о томе: С. Панов, 20126, *op. cit.*, стр. 33-38.

28 Council of Europe, *Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*, http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf 10.10.2015.

29 Council of Europe, *European Court of Human Rights, Case Law*, <http://www.legislationline.org/topics/organisation/4/topic/25> (13.05.2015.).

бом или без употребе оруђа и оружја којима се могу изазвати телесне повреде), застрашивање, изолацију, презир, малтретирање, окривљавање, манипулације децом, вербалне нападе, али не искључује и друге манифестације. Економско насиље представља: неједнаку доступност заједничким средствима, ускраћивање, односно контролисање приступа новцу, спречавање запошљавања или образовања и стручног напредовања, ускраћивање права на власништво, присиљавање на одрицање власништва или тражење власништва од којег се жртва насиља одрекла, односно намеравала да се одрекне, продају ствари без сагласности власника/це, продају под принудом, али не искључује и друге манифестације.

Појавни облици насиља у породици према најчешће заступаној подели су: насиље над женама, децом и старим лицима.

Дакле, осим случајева који су именовани у Породичном закону, омогућено је судовима да се као насиље окарактеришу и друге радње – неименовани облици. Према одредбама *Националне стратегије* насиље у породици укључује различите облике и манифестације и то: физичко, сексуално, психичко и економско. Суд не суди на основу *Националне стратегије* него на основу Устава, закона и других општих аката, када је то предвиђеном законом, опште прихваћених правила међународног права и потврђених међународних уговора (члан 142. став 2. Устава Републике Србије). Појмови коришћени у *Националној стратегији* омогућавају судовима да правне стандарде употребљене у члану 197. ПЗ поузданије протумаче и конкретизују.³⁰

Имплементација полицијско обавештајног модела као предуслов ефикасне примене криминалистичке стратегиије сузбијања насиља у породици

Криминалистичка стратегија је један од алата за остваривање криминалне политике, која одређује циљеве криминалистичкој стратегији, или би бар требало да то чини. У већини случајева се већа пажња посвећује креирању стратегије, него процесу њене имплементације. Наиме, уколико степен имплементације стратегије није на задовоља-

30 И. Бабић, 2014, *op. cit.*, стр. 53.

вајућем нивоу, то може довести до нерационалности у коришћењу ресурса, пропуштених прилика за кеирање промене, демотивације учесника процеса, проблема са дефинисањем приоритета у будућем раду и других штетних последица.³¹

ПОМ представља идеалан модел за обављање полицијских послова који омогућава руководиоцима полиције да разумеју и предвиде ризике и претње по јавну безбедност.³² Основни циљ је да полиција буде информисана о угрожености друштва појединим врстама криминалитета, како би се полицијски ресурси усмерили на њихово сузбијање,³³ при чему у **циљеве** успостављања и примене ПОМ можемо дефинисати и спречавање, откривање и расветљавање кривичних дела и других безбедносно угрожавајућих појава, пораст поверења грађана у полицију и задовољство заинтересованих страна. ПОМ у стратешком погледу омогућава квалитетну анализу стања криминалитета, утврђивање природе и обима криминалитета, идентификује трендове и главне опасности-претње од криминала и обезбеђује ефикасне, координиране и усмерене активности на спречавању и сузбијању криминалитета. У оперативном смислу ПОМ омогућава идентификацију, контролу и процесуирање лица која су носиоци криминалних активности (лица која врше кривична дела са елементима организованог криминала, тешка кривична дела, вишеструки повратници, професионални извршиоци, специјалисти и др.), криминалних група, серија кривичних дела, жаришта криминалитета, кривичних дела која изазивају узнемирење јавности.³⁴ У претходних десетак година спроведено је неколико заједничких пројеката наше и шведске полиције који су имали за циљ увођење овог модела и у рад наше полицију. У четири подручне полицијске управе овај модел је уведен као Пилот пројекат (од 2012. године Нови Сад, Краљево, а од 2016. године Ваљево и Лесковац). Закон о полицији по први пут овај начин рада уводи у поступање наше полиције чиме је наглашен смер којим ће се кретати Дирекција полиције у сузбијању

31 Г. Бошковић, 2014, *op. cit.*, стр. 154-155.

32 В. Flood, R. Gaspar, "Strategic aspects of the UK National Intelligence Model", in: *Strategic Thinking in Criminal Intelligence*. J. H. Ratcliffe, (ed.), Sydney: Federation Press., 2009, 54.

33 J. H. Ratcliffe, „Harm-focused policing“, *Ideas in american policing*, Number 19, Temple University, Police Foundation Staff, *Philadelphia, Pennsylvania*, 2015, 3

34 Нацрт Приручника полицијско обавештајног модела, МУП, Р.Србија, Београд, 2015, стр. 9.

свих врсти противправних понашања (кривична дела, прекршаји, привредни преступи).³⁵

Тренутно се ради на изради *Приручника полицијско обавештајног модела* а нацрт наведеног приручника предвиђа да ће се послови руковођења и управљања организовати на три нивоа: централни, регионални и локални. На централном нивоу, који обухвата надлежност полиције на комплетној територији Републике Србије, успостављене су *Стратешка група за руковођење и управљање* (СГ) Дирекције полиције и *Оперативна група за руковођење и управљање* Управе криминалистичке полиције (ОГ УКП). На регионалном нивоу, који обухвата подручје полицијске управе, успостављене су *Оперативне групе за руковођење и управљање полицијске управе* (ОГ ПУ). На локалном нивоу, који обухвата подручје полицијске станице, успостављене су *Оперативне групе за руковођење и управљање полицијске станице* за које је процењена потреба за њихово успостављање (ОГ ПС).³⁶

Сврха стратешког нивоа Руковођења и управљања је непосредна и отворена сарадња и комуникација са кључним заинтересованим странама у процесу супротстављања криминалитету (Влада, тужилаштва, судови, грађани, међународне полицијске институције, жртве криминала и др.), дефинисање приоритета и стратегије супротстављања криминалитету, издвајање потребних финансија и других ресурса и стално побољшање квалитета рада полиције у супротстављању криминалитету.³⁷ Један од метода обједињавања свих елемената стратегије, тј. валидних и релевантних фактора који утичу на доношење одговарајућег стратешког модела понашања или пословања јесте стратешко планирање. *Стратешко планирање је процес којим се може обезбедити системско и интегрално оцењивање и повезивање свих фактора који су утицали и који ће утицати на будуће пословање организације и посебно да се на основу тога донесе и имплементира оптимална стратегија.*³⁸ Стратешка група за руковођење (eng. SLG – Strategic leading Group) доноси стратешки план супротстављања криминалитету (eng. control strategy). Стратешка процена криминала и стратешки план се најчешће доносе на две године, ређе на три, с

35 Д. Коларић, С. Марковић, 2016, *op. cit.*, стр. 185.

36 Нацрт Приручника полицијско обавештајног модела, МУП, Р.Србија, Београд, 2015, стр.16.

37 *Ibid.*, стр. 17

38 *Ibid.*, стр. 20

тим да се стратешка процена ажурира сваке године. Криминалистичко-обавештајна информација је примарни елемент у процесу одлучивања, јер она помаже учесницима у процесу одлучивања да схвате проблем, подрже одлуку, као и за каснији надзор и евалуацију.³⁹ Стратешка процена и стратешки план се спуштају на ниже организационе нивое планирања (оперативни и тактички планови), тако да стратешки приоритети супротстављања криминалитету добијају сасвим конкретне, специфичне димензије, односно претварају их у специфичне циљеве које је могуће реализовати и мерити. То је врло важно за криминалистичко оперативни рад на локалном нивоу – полицијске станице у којима командири у својим дневним налозима дају конкретне задатке патролама полиције у прикупљању података и информација о криминалу, знатно више него по традиционалном начину рада. Оперативне групе за руковођење (eng. OLG – Operational Leading Group) имају одговорност да донете стратешке одлуке пренесу у планиране оперативно полицијске послове и обезбеде да се сви доступни ресурси користе ефективно и флексибилно.⁴⁰

Криминалистичко-обавештајни процес се покреће стандардизованим захтевом (у Великој Британији пројектним захтевом) за прикупљањем информација о криминалу, односно за изградом и испоруком конкретних криминалистичко обавештајних производа, којих има четири врсте: стратешка процена, оперативна процена, профил проблема и профил мете (безбедносно интересантних лица).⁴¹

Информације, обавештајни подаци о насиљу у породици прикупљени из више извора, обрађени и правилно ускладиштени, могу у великој мери допринети квалитетној реакцији полиције на насиље у породици. Такве информације су изузетно корисне у прогнози могуће ескалације, идентификацији фактора ризика који се односе на жртве, децу и друга лица која могу бити угрожена. Ове активности су нарочито битне с обзиром да су предмет прикупљања, обраде и

39 P. Eapli, O. Ribaux, E. Summerfield, *Decision Making in Policing – Operations and Management*, EPFL Press, Boca Raton, 2012, стр. 13.

40 М. Клисарић, Н. Костадиновић, “Управљање процесом супротстављања криминалитету у националним системима безбедности, засновано на криминалистичко-обавештајним информацијама – анализа страних и домаћих искустава”, Зборнику радова са седмог међународног научног скупа Дани безбедности “Одређење, организација и дјелатности субјеката националних система безбедности”, Бања Лука, 2014, стр. 445.

41 *Ibid.*, стр. 444.

анализе података о свим кривичним делима са елементима насиља, укључујући убиства, сексуалне деликте, нестала лица, трговину људима и проституцију. Свака нова обавештајна информација захтева израду нове процене, нарочито када имамо високу учесталост насилничког понашања или претњу насилничким понашањем када су насилник и жртва раздвојени или је насилник недоступан. Такви насилници треба да буду предмет свакодневних брифинга. Посебан елемент који указује на додатни ризик јесу везе у преступничкој средини и могућност ангажовања другог лица које би могло да повреди или лиши живота жртву. Аналогно томе, врло битне информације за сваког координатора супротстављања насиљу у породици представљаће оне о профилу оваквих насилника и дијаграм идентификованих веза у преступничкој средини. Поред наведених информација у базе података обавештајног система треба унети и податке о мерама заштите од насиља.⁴²

Тако, шпанска полиција има развијен информатички програм који служи за процену ризика новог насиља у породици над жртвом пријављеног насиља. У тај програм (VIOGEN) полицијски службеник уноси све расположиве податке које поседује у вези са учињеним насиљем у породици, податке о учиниоцу и његовим склоностима, при чему добијени резултат служи као један од основа за одређивање мера заштите које ће применити полиција приликом заштите жртве насиља.

Обавештајни подаци о насиљу, полицијски службеник може да користи:⁴³ да идентификује факторе ризика за жртве и децу; да идентификује насилнике са великом вероватноћом за поврат; да идентификује све везе са другим учиниоцима и друга криминална понашања; за обавештајно истраживање злостављања деце и других; за праћење тачности претходно прикупљених обавештајних података о насиљу конкретног учиниоца; за израду општих статистичких показатеља; за размену информација са партнерским службама, где је потребно.

Када полицијски службеници дођу до сазнања да је дошло или да може доћи до насиља у породици, односно да може доћи до извршења кривичног дела мора се приступити *криминалистичкој провери*.

42 Б. Симеуновић-Патић, et.al, *Интегрисани одговор на насиље над женама у Србији*. Приручник. Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2014, стр.58.

43 Association of Chief Police Officers: *Guidance on investigating domestic violence*, National Centre for Policing Excellence, Bramshill, 2004, стр. 12.

До оперативних сазнања да је дошло или да може доћи до насиља у породици најчешће долазе униформисани полицијски службеници опште надлежности. Наиме, они по својој надлежности и начину рада више предузимају превентивне мере него репресивне, односно прате безбедносно стање на одређеном подручју при чему им је преваходна улога да спрече извршење кривичних дела и прекршаја. Полицијски службеници који су распоређени на безбедносном сектору да обављају позорничку, патролну и оперативну делатност, пре поласка на терен дужна су да прикупе обавештења у полицијским евиденцијама (досијеу сектора и помоћном досијеу сектора) о пријављеним за насиље у породици у претходном периоду. Њихов задатак је да затим изврше прикупљање обавештења од грађана на терену, као и да личним запажањима изврше провере да ли и даље долази до чињења насиља у породици од тих лица. Уколико дођу до позитивних сазнања, дужни су да о истим писменим путем упознају наддређеног руководиоца како би исти организовао даље поступање по тим предметима.

Добро решење које би се могло применити у сталном праћењу нивоа безбедности грађана на сектору било би да се сви догађаји са елементима насиља у породици, који се десе на територији сектора, воде у помоћном досијеу сектора. Наиме, помоћни досије сектора је оперативни досије у који се улажу сви безбедносно-оперативни подаци а на које овлашћено службено лице које ради на том сектору посебно треба да обрати пажњу када полази на терен. При томе полицијски службеници на сектору би посебно требали да обрате пажњу на факторе ризика у случајевима насиља у породици који могу да доведу до најтежих последица, па и убиства члана породице.

Према истраживању Johnson, Lutz, and Websdale (2000), постоји одређен број околности које доводе до повећања ризика за породично убиство. На ове околности полицијски службеници који обављају патролну, оперативну и позорничку делатност на безбедносном сектору морају да обрате посебну пажњу. **Фактори високог ризика из перспективе жена жртава насиља су:** 1) Претходна историја породичног насиља: ескалација насиља; претходни покушај убиства; дављење; силовање и сексуално насиље; насиље према животињама и насиље у току трудноће. 2) Бежање из насилног односа: брачно отуђење (удаљавање); 3) Опсесивна посесивност: екстремна љубомора; прогањање; опсесивност односом; покушај самоубиства или претња самоубиством; 4) Постојање претходне полицијске интервенције; 5) Претходна

криминална историја насилника; 6) Претња убиством; 7) Проблеми са алкохолом и дрогама; 8) Претходно изречене мере заштите од насиља; 9) Акутна перцепција насилника о издаји; 10) Расправе око старатељства над децом: претходни покушаји убиства или отмице деце; свирепо злостављање деце; сексуално насиље над децом; 11) Менталне болести насилника (параноја, шизофренија, депресија); тешко злостављање у детињству; 12) Отмице-талачке ситуације; 13) Уколико у породици има деце која нису биолошки његова; 14) Промена животних околности, незапосленост; 15) Жртвин страх.⁴⁴ У зависности од ових фактора и жртвине перцепције у конкретном случају, може се претпоставити висок ниво ризика од смрти. Жене су у посебно високом ризику у периоду од два месеца од одласка од мушког партнера. У ситуацијама када се партнерско насиље завршило смрћу, врло јасно да је догађај који се може перципирати као повод смртог напада, њен одлазак. Најчешће се бележи да су партнери урадили тачно оно што су претили да ће урадити, као и то да партнери често признају да је узрок смртоносног насиља одлазак партнерке.⁴⁵

Полицајац који обавља послове на сектору треба добро да познаје дешавања на подручју на ком ради и да посебно обрати пажњу на породице у којима се насиље у породици често пријављује и у сваком тренутку може да ескалира. Такође, потребно је да добро познаје факторе ризика који могу довести до теже ескалације насиља у породици, па чак и до убиства члана породице. Због тога руководиоци полиције морају водити рачуна да изаберу квалитетне и обучене полицајце који имају предзнања и специјализације у области сузбијању насиља у породици, да устале њихово распоређивање на сектор (пожељно је да дужи период ради на истом сектору), и да их континуирано шаљу на стручне обуке, семинаре и курсеве који обрађују тему сузбијања насиља у породици. Само онај полицајац који добро познаје грађане на безбедносном сектору на ком ради, може позитивно одговорити на све постављене захтеве, како у области превенције, тако и репресије у откривању и доказивању насиља у породици. Полицајац мора да све информације до којих дође у вези насиља у породици бележи и складишти у јединствену базу података, из које ће се црпити прогноза угрожености жртава насиља а на основу ње вршити процена и усмеравање полицијске делатности на заштити жртава од будућег насиља.

44 B.E. Turvey, W. Petherich, *Forensic victimology: Examining Violent Crime Victims in Investigative and Legal Contexts*, Academic Press Elsevier, USA, Sitka, 2009, стр. 307-308
45 *Ibid.*, стр. 310

Закључна разматрања

Доношењем Закона о полицији 2016. године постављени су темељи у изградњи модерне полицијске организације Србије и савременог приступа у супростављању криминалитету. Традиционални начин деловања полиције који је заснован на “тренутном гашењу пожара” и реакцијом полиције постделиктно, након учињеног криминалног догађаја, биће замењен новим проактивним поступањем где ће се на основу прикупљених информација и података и урађених анализа трендова криминалитета, доносити планови и стратегијске одлуке усмерене првенствено на сузбијању узрока али и спречавања свих облика и последица криминалитета.

Евидентно је да ће супростављање свим облицима насиља у породици бити један од основних циљева криминалистичке стратегије који је већ постављен од стране криминалне политике у Србији, што је у складу са прокламованом криминалном политиком у широј међународној заједници, пре свега у Европској унији.

Мишљења смо да полицијска организација мора имплементирати криминалистичку стратегију сузбијања насиља у породици која је већ у великој мери креирана. Доношењем Закона о сузбијању насиља у породици биће употпуности заокружена при чему ће полиција добити адекватну улогу у систему заштите жртава насиља у породици. Наиме, ефекти мултисекторског начина поступања у овој области могу доћи до потпуног изражаја.

Даље промовисање и имплементирање концепта “полиције у локалној заједници”, истовремено са имплементирањем криминалистичке стратегије супростављања насиљу у породици у будућности мора дати резултате, повећати ефикасност у спречавању и сузбијању насиљу у породици а истовремено смањити финансијске трошкове који се издвајају на рад полиције. Смањење тамне бројке у овој области и јачање поверења жртава (оштећених) у институције државе морају бити једни од основних циљева новог модела рада полиције.

Овај рад је имао циљ да упозна ширу научну и стручну јавност са новим тенденцијама поступања полиције Србије у области сузбијања насиља у породици и заштити жртава.

Литература

1. Association of Chief Police Officers: *Guidance on investigating domestic violence*, National Centre for Policing Excellence, Bramshill, 2004,
2. Бабић, И.; *Породично право*, Службени гласник, Београд, 1999,
3. Бабић, И.; „Насиље у породици и мере заштите“, текст у зборнику „Насиље у Србији-узроци, облици, последице и друштвене реакције“ (ур. Д. Коларић), Том I, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2014,
4. Бакић, В.; *Породично право у СФРЈ*, Савремена администрација, Београд, 1988,
5. Бошковић, Г. Организовани криминал, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2014,
6. Вуковић, И.; „Насиље у породици као кривично дело-поједини проблеми у примени права“, текст у зборнику „Насиље у породици“ (ур. С. Панов, М. Јањић-Комар, М. Шкулић), Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2012,
7. Драшкић, М.; *Породично право и права детета*, Правни факултет, Београд, 2011,
8. Ђуровић, Љ.; *Породично право*, Научна књига, Београд, 1988,
9. Earli, P. Ribaux, O. Summerfield, E.; *Decision Making in Policing – Operations and Management*, EPFL Press, Boca Raton, 2012,
10. Закон о полицији, „Службени гласник РС”, бр. 6/2016. Објављен 28. јануара 2016. године, а ступио на снагу 5. фебруара 2016. године.
11. Закон о браку и породичним односима, *Службени гласник СРС*, бр. 22/80, 24/84, 11/88, 22/93, 25/93, 35/94, 46/95, 29/01.
12. Јањић-Комар, М., Кораћ, Р., Поњавић, З.; *Породично право*, Номос, Београд, 1996,
13. Јањић-Комар, М.; „Родитељска одговорност“, текст у зборнику „Ново породично законодавство“, Правни факултет, Крагујевац, 2006,
14. Коларић, Д., Марковић, С.; Неке правно-политичке поставке новог Закона о полицији, Српска политичка мисао, бр. 1, Београд, 2016, стр. 169-197,

15. Кривични законик Србије - КЗ, *Службени гласник РС*, бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014.
16. Клисарић, М. Костадиновић, Н.; “Управљање процесом супротстављања криминалитету у националним системима безбедности, засновано на криминалистичко-обавештајним информацијама – анализа страних и домаћих искустава”, Зборник радова са седмог међународног научног скупа Дани безбједности “Одређење, организација и дјелатности субјеката националних система безбједности”, Бања Лука, 2014, стр. 437. - 449.
17. Лазаревић, Љ.; *Коментар Кривичног законика Србије*, Савремена администрација, Београд, 2006,
18. Марковић, С.; Улога полиције у откривању и доказивању насиља у породици, Докторска дисертација, Правни факултет БУ, Београд, 2015,
19. Младеновић, М. *Породично право*, том 2, Привредна штампа, Београд, 1981,
20. Младеновић, М. Панов, С.; *Породично право*, Досије, Београд, 2003,
21. Национална стратегија за спречавање и сузбијање насиља над женама у породици и у партнерским односима, *Службени Гласник РС*, бр. 27/2011.
22. Нацрт Приручника полицијско обавештајног модела, МУП, Р.Србија, Београд, 2015,
23. Панов, С.; „Насиље у породици – позитивно правни контрапунктови“, текст у зборнику „Насиље у породици“ (ур. С. Панов, М. Јањић-Комар, М. Шкулић), Правни факултет Универзитета у Београду, 2012а,
24. Панов, С.; *Породично право*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2012б,
25. Породични закон - ПЗ, *Службени гласник РС*, бр. 18/2005, 72/2011-др. закон и 6/2015.
26. Преднацрт Закона о сузбијању насиља у породици, <http://www.mpravde.gov.rs/sekcija/53/radne-verzije-propisa.php> (11.06.2016.)
27. Ratcliffe, J.H., *Intelligence-led Policing*, Willan Publishing, Cullompton, Devon, 2008,

28. Ratcliffe, J. H.; „Harm-focused policing“, *Ideas in american policing*, Number 19, Temple University, Police Foundation Staff, Philadelphia, Pennsylvania, 2015,
29. Симеуновић-Патић Б., et al, *Интегрисани одговор на насиље над женама у Србији*. Приручник. Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2014,
30. Стојановић З., *Коментар Кривичног законика*, Службени гласник, Београд, 2012,
31. Turvey, V.E., Petherich, W.; *Forensic victimology: Examining Violent Crime Victims in Investigative and Legal Contexts*, Academic Press Eisevier, USA, Sitka, 2009,
32. Шкулић, М.; „Кривично-правни аспект, основни ставови“, текст у зборнику „Насиље у породици“ (ур. С. Панов, М. Јањић-Комар, М. Шкулић), Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2012а, стр. 68.
33. Council of Europe, *Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*, http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf 10.10.2015.
34. Council of Europe, *European Court of Human Rights, Case Law*, <http://www.legislationline.org/topics/organisation/4/topic/25> (13.05.2015.).
35. Flood, B. Gaspar, R.; “Strategic aspects of the UK National Intelligence Model”, in: *Strategic Thinking in Criminal Intelligence*. J. H. Ratcliffe, (ed.), Sydney: Federation P

CRIMINALISTIC STRATEGY FOR COMBATING DOMESTIC VIOLENCE

Sasa Markovic, PhD

Valjevo Police Department

Abstract: The Law on Police introduces a new provision that refers to the police conduct in case of reported domestic violence. This is the first time in our legal system that the law that regulates internal and

police affairs mentions police conduct in cases when a special criminal offence or misdemeanour is reported. In this way, the legislator wanted to emphasize the importance of combating this socially negative phenomenon. In addition, this Law has recognized the Intelligence-Led Policing – ILP as the leading method of conduct, same as in most police agencies of Western Europe. Its introduction was the recommendation of the European Union in Chapter 24. It represents the method of police affairs management based on criminalistic and intelligence information. Ratcliffe defines ILP as a business model and managerial philosophy where data analysis and intelligence data on crime are crucial for an objective decision-making related to crime and problem reduction, disruption and prevention through both strategic management and effective enforcement of strategies that target serious offenders. If one defines strategy as a method for achieving a particular goal, then the goal of criminalistic strategy is efficient combating crime and its individual manifestations. Criminalistic strategy implies a framework for optimal application of criminalistic measures for solving criminalistic problems. Based on the provisions of the Law on Police, it can be concluded that in the following period, the criminalistic strategy will be focused on combating all forms of domestic violence.

Keywords: criminalistic strategy, strategic planning, domestic violence, intelligence-led policing, criminalistic intelligence information, strategic management group.